Testul PATTE NOIRE

Louis CORMAN

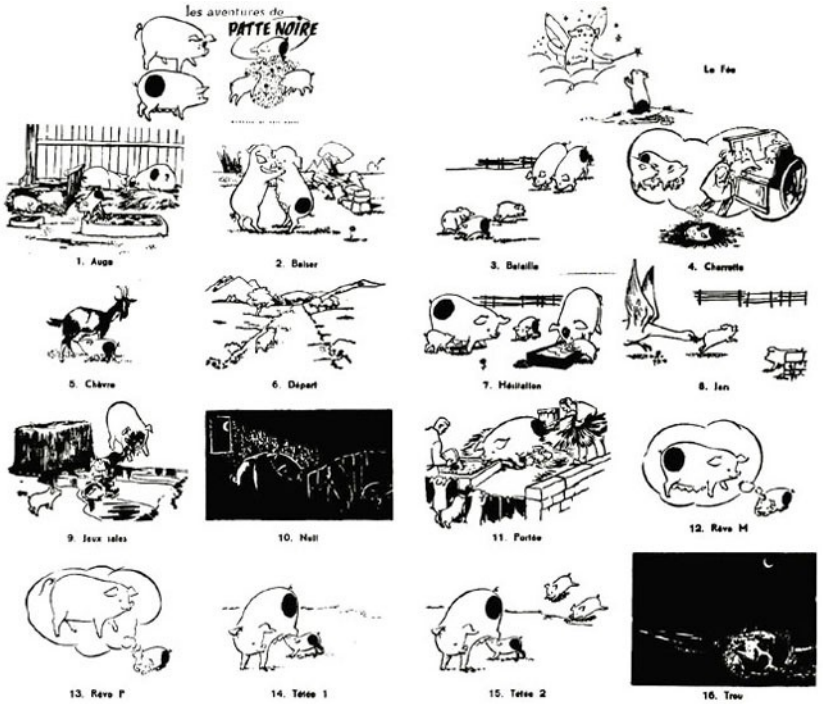

Testele tematice pentru copii

- Teste proiective constituite dintr-o serie de planşe ce reprezintă scene figurative trimiţând la situaţii specifice: în general, instrucţiunile îi cer copilului să **„spună o povestire în legătură cu acele imagini”**.
- Procesul de a spune o poveste jucându-se cu personajele din testele tematice, elaborând scenarii originale, dar în rezonanţă cu materialul propus, servindu-se de suportul simbolic al limbajului, constituie un indiciu preţios pentru **capacităţile creatoare ale unui copil**.
- Invers, vorbim de o **patologie care afectează procesele de simbolizare şi elaborare**.

Testele tematice pentru copii

Conţinutul manifest

- Capacităţile de ancorare şi adaptare la real;
- Testarea integrării în realitate manifestată printr-o adecvare a reprezentărilor evocate la imaginile propuse.

Conţinutul latent

- Solicitările implicite ale materialului;
- Psihanaliza – pânza de fond pentru scenele reprezentate pe planşe;
- Confruntarea copilului cu situaţii ce au la bază conflictele esenţiale ce marchează dezvoltarea libidinală.

Ce aşteptăm de la testele tematice?

- Aprecierea raportului pe care îl are copilul cu realitatea şi abilităţile acestuia de a-şi utiliza potenţialul cognitiv;
- Identificarea capacităţilor copilului de a se juca între imaginar şi real, fără confuzie şi fără a fi copleşit, ceea ce indică existenţa unui spaţiu psihic propriu şi a aptitudinilor probabile de mentalizare;
- Situarea copilului în ceea ce priveşte procesele de individualizare, diferenţiere şi identificare;
- Sublinierea marilor linii ale organizării sale defensive;
- Evaluarea registrului conflictelor şi a capacităţilor de elaborare a acestora;
- Analiza caracteristicilor esenţiale ale imaginilor parentale.

Testul Patte Noire (Lăbuţă Neagră)

- *Aventurile lui Lăbuţă Neagră* prezintă povestea purceluşului Lăbuţă Neagră şi a familiei lui.
- Testul cuprinde 18 planşe, iar fiecare planşă „ascunde” un tip de conflict.
- Originalitatea testului constă în metoda de aplicare, care se distinge de prezentarea obligatorie şi ordonată a planşelor succesive. Constă în a lăsa la latitudinea subiectului iniţiativa alegerii imaginilor pe care el le reţine pentru a face povestea şi a ordinii în care el le clasează.
- Este propus copiilor între 4 şi 10 ani; lungimea procesului de administrare şi faptul că se bazează pe capacităţile de selecţie ale copilului, îl recomandă copiilor mai mari ca vârstă sau mai maturi.

- La stimulii-imagine ai testului Patte Noire, fiecare subiect reacţionează şi răspunde în funcţie de psihologia proprie, tendinţele lui, modul în care îşi asumă acesta tendinţe şi se apără, în funcţie de maturitatea sau imaturitatea lui şi posibilităţile de expresie de care dispune, de unde şi marea varietate a protocoalelor testului.

- Testul Patte Noire poate furniza psihologilor un mijloc de explorare a personalităţii în profunzime, relevând aspecte total necunoscute în manifestările clinice.
- Dacă ne orientăm după stadiile evoluţiei freudiene, nerezolvarea unui conflict poate indica regresii, stagnări sau grave probleme la nivelul inconştientului subiectului. Acestea pot fi predictive pentru unele tulburări ca: depresia, tulburări de personalitate, tulburări în dezvoltarea sexualităţii sau diferite comportamente deviante.

Aplicarea testului

Faza I

- Prezentarea primei pagini, care reprezintă întreaga familie, creează contextul în care i se cere copilului să identifice toţi membrii;

Faza a II-a

- I se propune copilului să privească toate planşele şi să le aleagă pe cele despre care doreşte să povestească;

Faza a III-a

- Metoda alegerilor şi a identificărilor îi oferă copilului posibilitatea de a face diferenţa dintre planşele care îi plac şi cele care nu îi plac şi de a exprima în cuvinte dorinţele de identificare.

Faza a IV-a

- Se prezintă planşa „Zâna” , i se povesteşte copilului că Lăbuţă Neagră a întâlnit zâna care i-a propus să spună trei dorinţe. Copilul trebuie să ghicească aceste trei dorinţe.
- În final, i se pun câteva întrebări de „sinteză”: „Cine este cel mai fericit?”, „Cine este cel mai cuminte, cel mai obraznic?”, „Ce se va întâmpla cu Lăbuţă Neagră?”, „Ce crede Lăbuţă Neagră despre picioruşul lui negru?” etc.

Frontispiciul

Aplicarea testului

Faza I

- Prezentarea primei pagini, care reprezintă întreaga familie, creează contextul în care i se cere copilului să identifice toţi membrii;

Faza a II-a

- I se propune copilului să privească toate planşele şi să le aleagă pe cele despre care doreşte să povestească;

Faza a III-a

- Metoda alegerilor şi a identificărilor îi oferă copilului posibilitatea de a face diferenţa dintre planşele care îi plac şi cele care nu îi plac şi de a exprima în cuvinte dorinţele de identificare.

Faza a IV-a

- Se prezintă planşa „Zâna” , i se povesteşte copilului că Lăbuţă Neagră a întâlnit zâna care i-a propus să spună trei dorinţe. Copilul trebuie să ghicească aceste trei dorinţe.
- În final, i se pun câteva întrebări de „sinteză”: „Cine este cel mai fericit?”, „Cine este cel mai cuminte, cel mai obraznic?”, „Ce se va întâmpla cu Lăbuţă Neagră?”, „Ce crede Lăbuţă Neagră despre picioruşul lui negru?” etc.

Aplicarea testului

Faza I

- Prezentarea primei pagini, care reprezintă întreaga familie, creează contextul în care i se cere copilului să identifice toţi membrii;

Faza a II-a

- I se propune copilului să privească toate planşele şi să le aleagă pe cele despre care doreşte să povestească;

Faza a III-a

- Metoda alegerilor şi a identificărilor îi oferă copilului posibilitatea de a face diferenţa dintre planşele care îi plac şi cele care nu îi plac şi de a exprima în cuvinte dorinţele de identificare.

Faza a IV-a

- Se prezintă planşa „Zâna” , i se povesteşte copilului că Lăbuţă Neagră a întâlnit zâna care i-a propus să spună trei dorinţe. Copilul trebuie să ghicească aceste trei dorinţe.
- În final, i se pun câteva întrebări de „sinteză”: „Cine este cel mai fericit?”, „Cine este cel mai cuminte, cel mai obraznic?”, „Ce se va întâmpla cu Lăbuţă Neagră?”, „Ce crede Lăbuţă Neagră despre picioruşul lui negru?” etc.

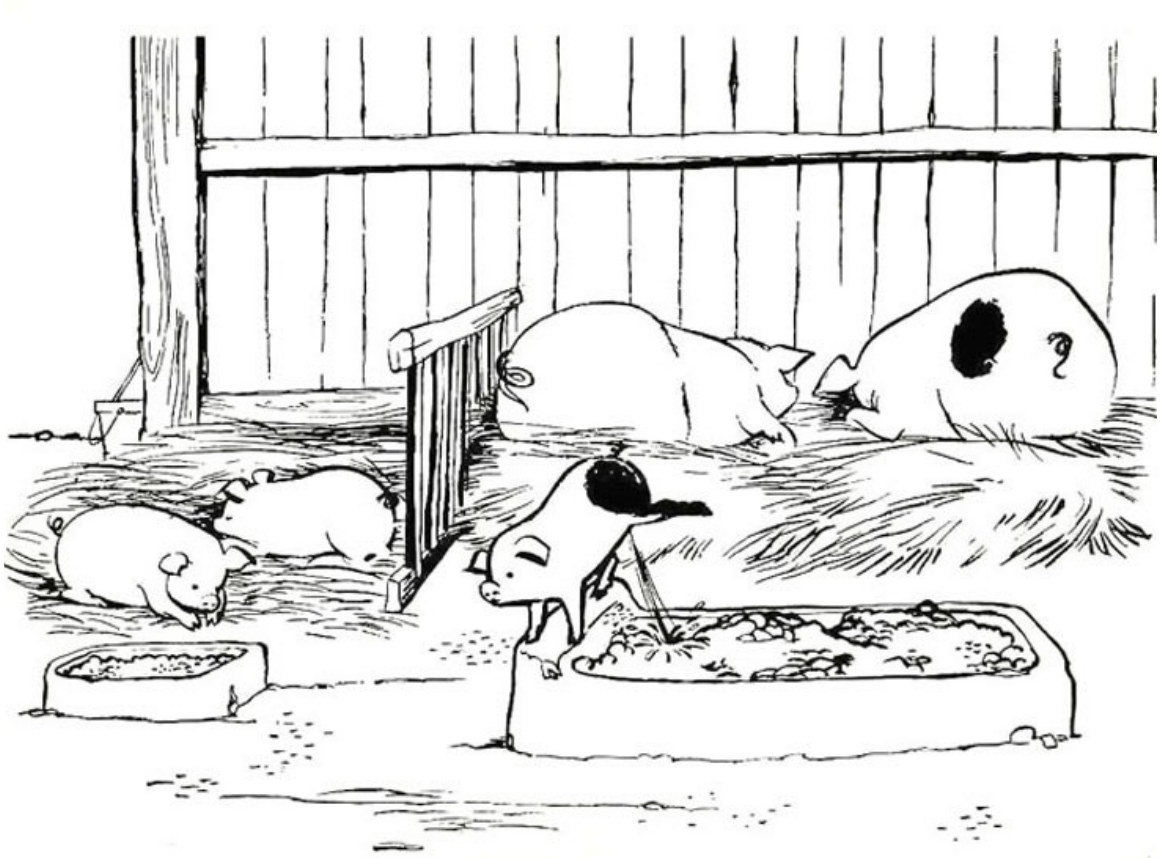

Troaca

Conținut manifest: Scena se petrece în interior. În prim-plan, PN urinează în cea mai mare dintre cele două troace. În plan secund: cei doi porci mari și cei doi purcelușI sunt culcați de o parte și de alta a unei bariere.
Conținut latent: Planșa poate face referire la exprimarea agresivității față de imaginile parentale.

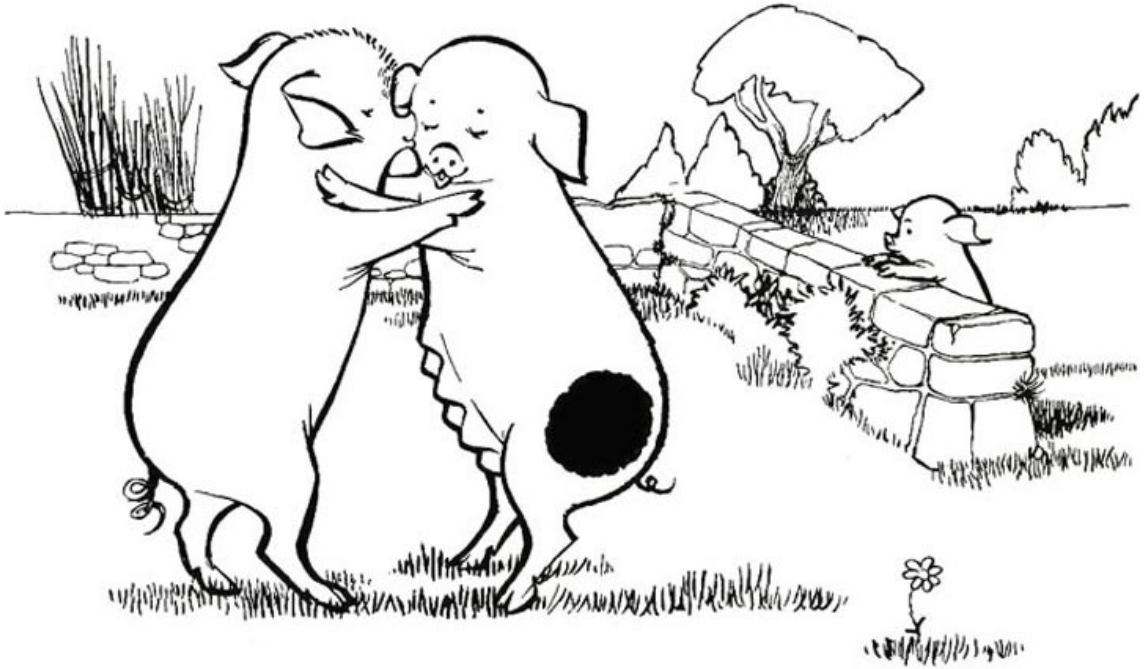

Sărutul

Conținut manifest: În prim-plan, cei doi porci mari apropiați. În plan secund, unul dintre purceluși, în spatele unui perete. *Conținut latent*: Poate face referire la o problematică de tip oedipian.

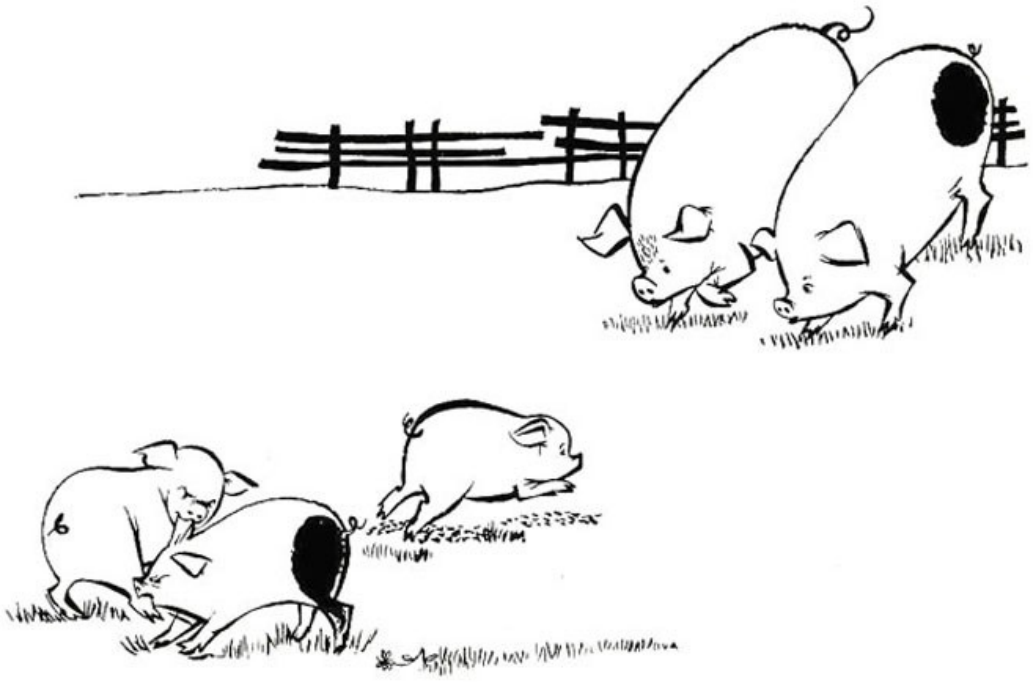

Lupta

Conținut manifest: PN și unul dintre purcelușii albi se mușcă. Al treilea se îndepărtează. În plan secund, cuplul de porci mari.
Conținut latent: Poate trimite la agresivitate și la sentimentele de culpabilitate care sunt legate de aceasta.

Căruţa

Conţinut manifest: PN întins pe paie. În bulă, un bărbat pune un purceluș în căruță. Doi porci mari și doi purcelușI privesc scena.

Conţinut latent: Poate trimite la angoasa de separare și/sau la agresivitate în relațiile familiale.

Capra

Conținut manifest: PN suge de la o capră.
Conținut latent: Poate face referire la relația cu un substitut matern.

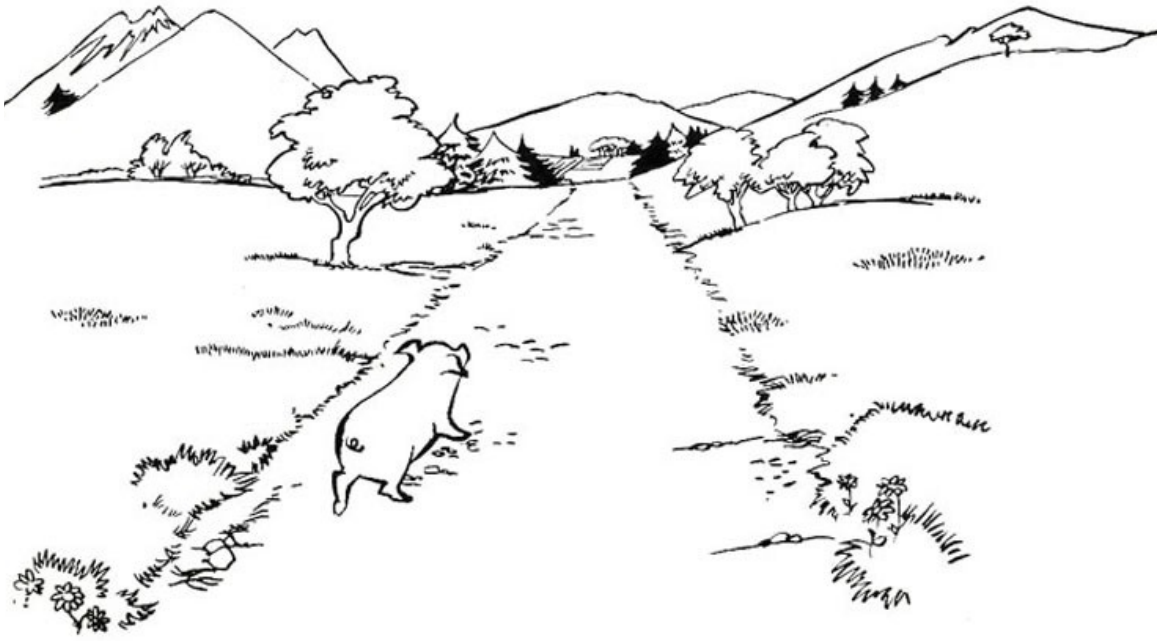

Plecarea

Conținut manifest: Un purceluș pe un drum, la țară.
Conținut latent: Poate face referire la relația de dependență și la angoasa de separare.

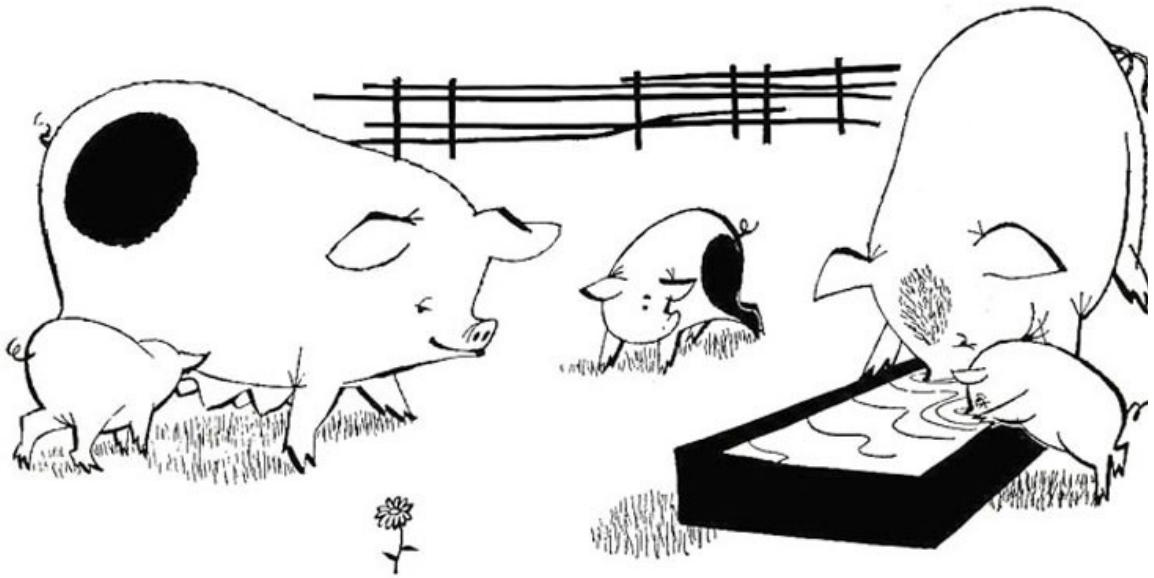

Ezitarea

Conținut manifest: În stânga, purcelul mare cu pată neagră alăptează unul dintre purcelușii albi. În dreapta, porcul mare și alb și un purceluș alb beau din troacă. PN este în mijloc.

Conținut latent: Poate trimite la conflictul dintre regresie și maturizare în contextul alegerii de obiect privilegiat.

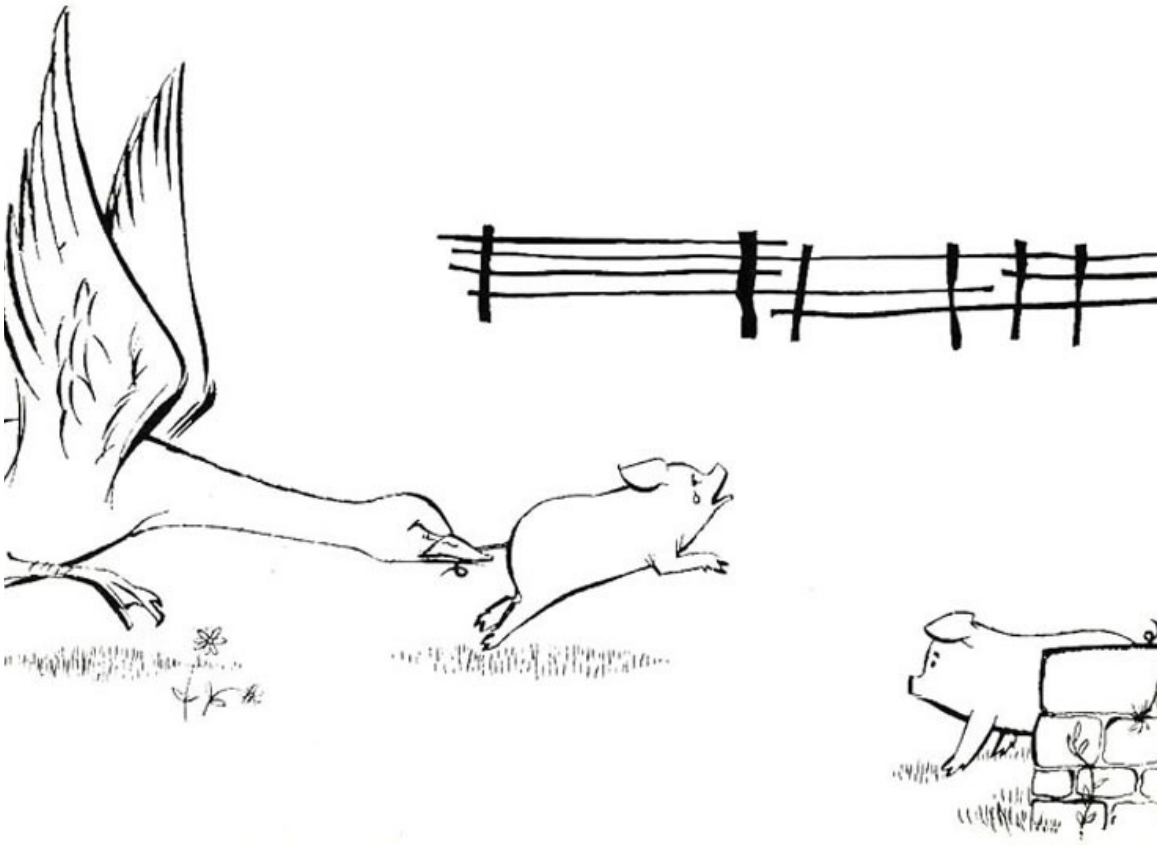

Gâscanul

Conținut manifest: În stânga, un gâscan apucă de coadă un purceluș. În dreapta, un alt purceluș, ascuns pe jumătate după un perete.
Conținut latent: Poate trimite la o relație de agresivitate *versus* castrare.

Jocuri murdare

Conținut manifest: Lângă un morman de bălegar, doi purceluși se bat în apă murdară. Unul dintre ei aruncă apă pe fața unui porc mare. Al treilea purceluș nu participă.
Conținut latent: Poate trimite la agresivitate față de o imagine parentală într-un context încărcat cu analitate.

Noaptea

Conținut manifest: Scenă în interior: un grajd luminat de lună, împărțit în două de un perete de scânduri. Într-o parte a peretelui, doi porci mari, unul lângă celălalt. În cealaltă parte, doi purceluși culcați și al treilea purceluș în picioare, rezemat de perete.
Conținut latent: Poate trimite la curiozitatea sexuală și la fantasmele scenei originare.

Pui fătati

Conținut manifest: Trei pui nou-născuți sug de la scroafa care, la rândul ei, mănâncă din troaca umplută de unul dintre fermieri. În fundal, un alt fermier întinde paiele. În prim-plan, în spatele unei bariere, trei purceluși, PN e în mijloc.
Conținut latent: Poate trimite la naștere și la relațiile precoce cu imaginea maternă, eventual într-un context de rivalitate fraternă.

Vis mamă

Conținut manifest: PN culcat. În bulă, porcul mare cu pată neagră.
Conținut latent: Trimite la relația cu imaginea maternă.

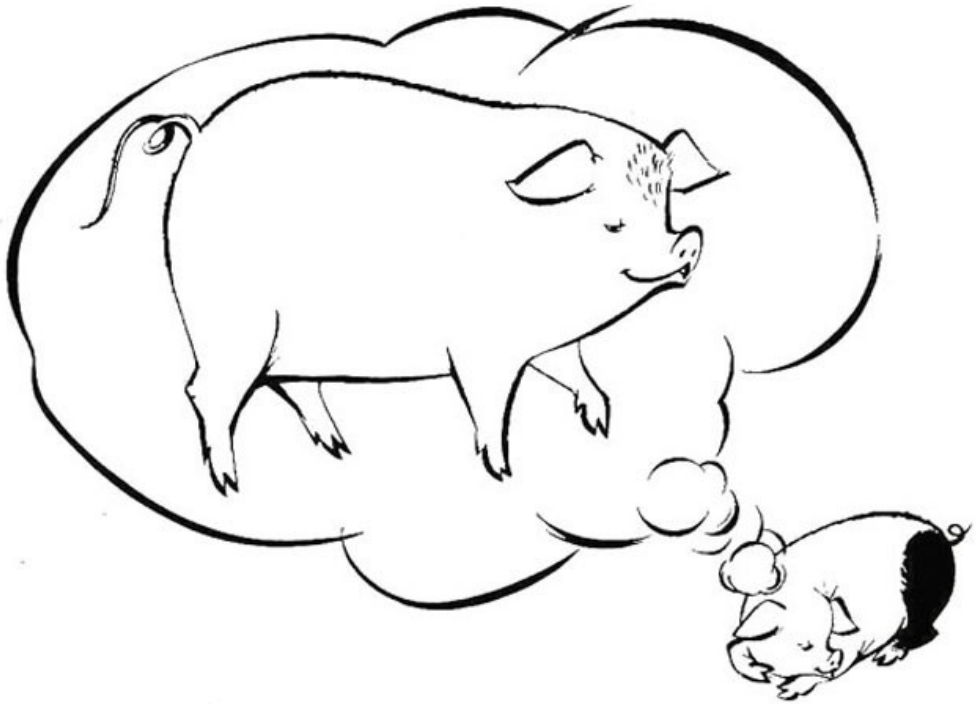

Vis tată

Conținut manifest: *Idem* ca pentru imaginea anterioară, dar cu porcul mare alb în bulă.
Conținut latent: Trimite la relația cu imaginea paternă.

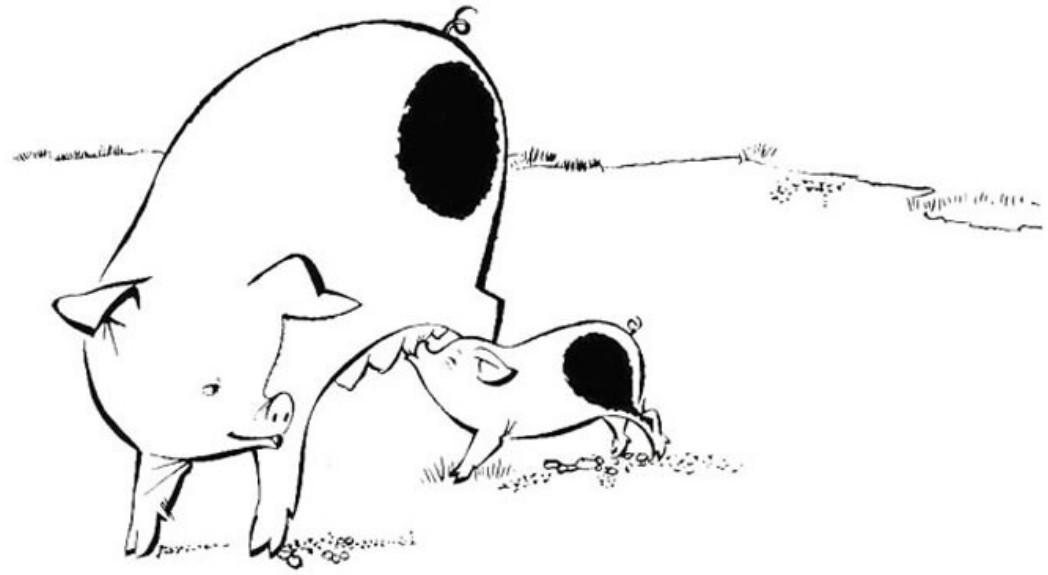

Supt 1

Conținut manifest: PN suge de la porcul mare cu pată neagră.
Conținut latent: Trimite la o apropiere cu imaginea maternă într-un context de relație privilegiată.

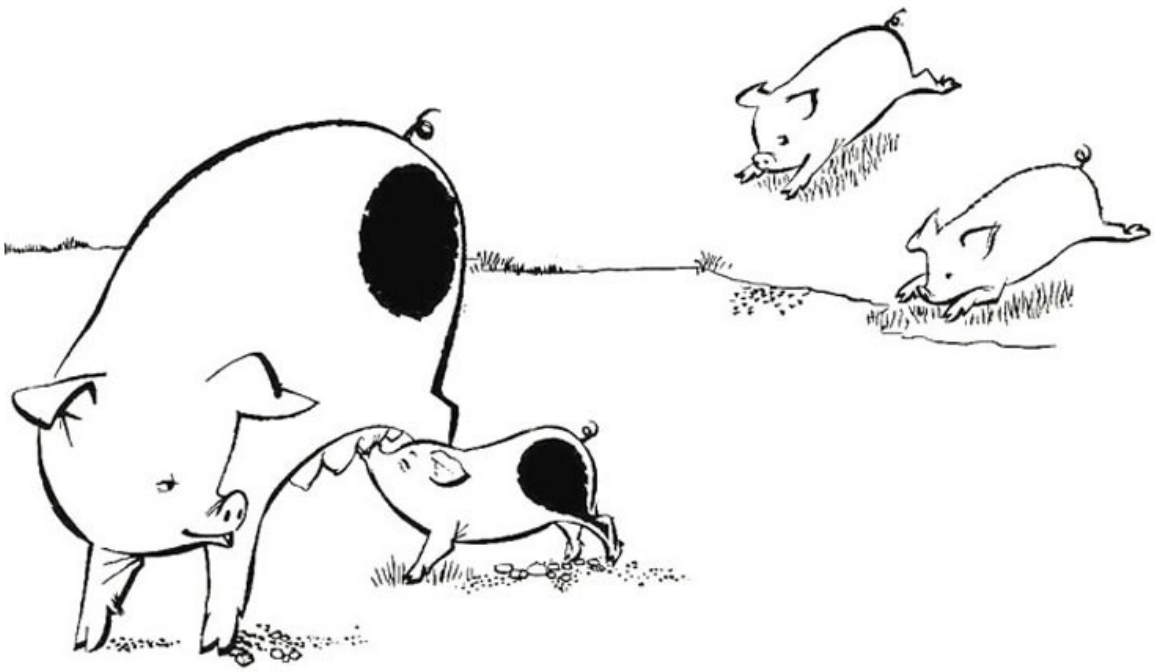

Supt 2

Conținut manifest: *Idem* ca pentru imaginea anterioară, cu alți doi purcelușI în plan secund.
Conținut latent: Trimite la o apropiere cu imaginea maternă într-un context de rivalitate fraternă.

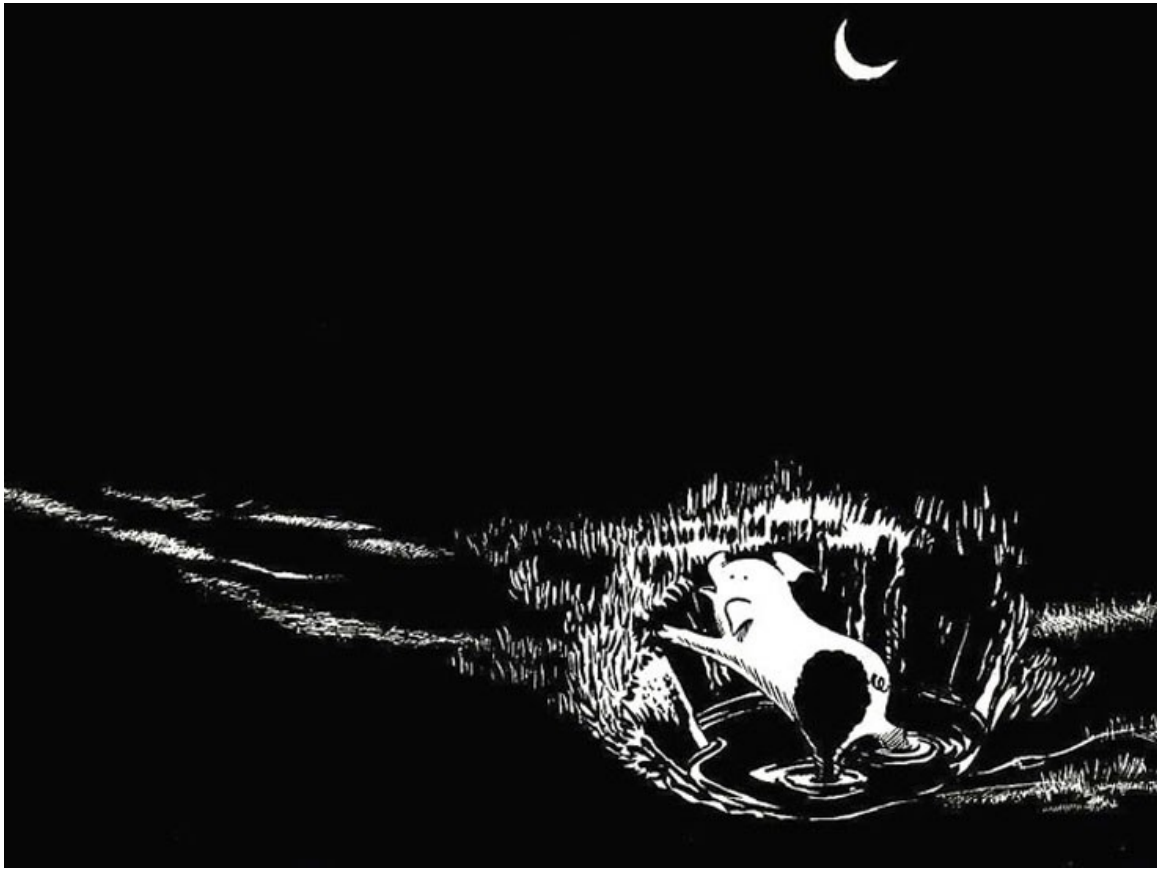

Groapa

Conținut manifest: Noaptea, PN într-o groapă cu apă.
Conținut latent: Poate trimite la teama de separare într-un context de pericol.

Cuibul

Aplicarea testului

Faza I

- Prezentarea primei pagini, care reprezintă întreaga familie, creează contextul în care i se cere copilului să identifice toţi membrii;

Faza a II-a

- I se propune copilului să privească toate planşele şi să le aleagă pe cele despre care doreşte să povestească;

Faza a III-a

- Metoda alegerilor şi a identificărilor îi oferă copilului posibilitatea de a face diferenţa dintre planşele care îi plac şi cele care nu îi plac şi de a exprima în cuvinte dorinţele de identificare.

Faza a IV-a

- Se prezintă planşa „Zâna” , i se povesteşte copilului că Lăbuţă Neagră a întâlnit zâna care i-a propus să spună trei dorinţe. Copilul trebuie să ghicească aceste trei dorinţe.
- În final, i se pun câteva întrebări de „sinteză”: „Cine este cel mai fericit?”, „Cine este cel mai cuminte, cel mai obraznic?”, „Ce se va întâmpla cu Lăbuţă Neagră?”, „Ce crede Lăbuţă Neagră despre picioruşul lui negru?” etc.

Zâna

Aplicarea testului

Faza I

- Prezentarea primei pagini, care reprezintă întreaga familie, creează contextul în care i se cere copilului să identifice toţi membrii;

Faza a II-a

- I se propune copilului să privească toate planşele şi să le aleagă pe cele despre care doreşte să povestească;

Faza a III-a

- Metoda alegerilor şi a identificărilor îi oferă copilului posibilitatea de a face diferenţa dintre planşele care îi plac şi cele care nu îi plac şi de a exprima în cuvinte dorinţele de identificare.

Faza a IV-a

- Se prezintă planşa „Zâna” , i se povesteşte copilului că Lăbuţă Neagră a întâlnit zâna care i-a propus să spună trei dorinţe. Copilul trebuie să ghicească aceste trei dorinţe.
- În final, i se pun câteva întrebări de „sinteză”: „Cine este cel mai fericit?”, „Cine este cel mai cuminte, cel mai obraznic?”, „Ce se va întâmpla cu Lăbuţă Neagră?”, „Ce crede Lăbuţă Neagră despre picioruşul lui negru?” etc.

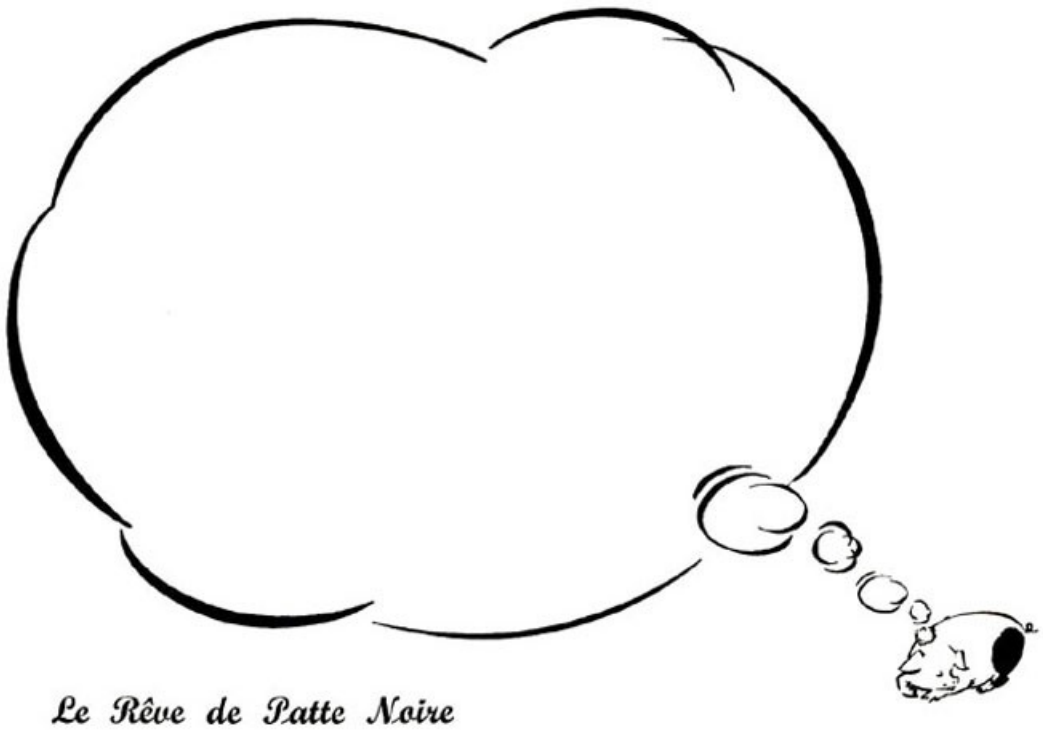

Visul lui Lăbuţă Neagră

Marile teme

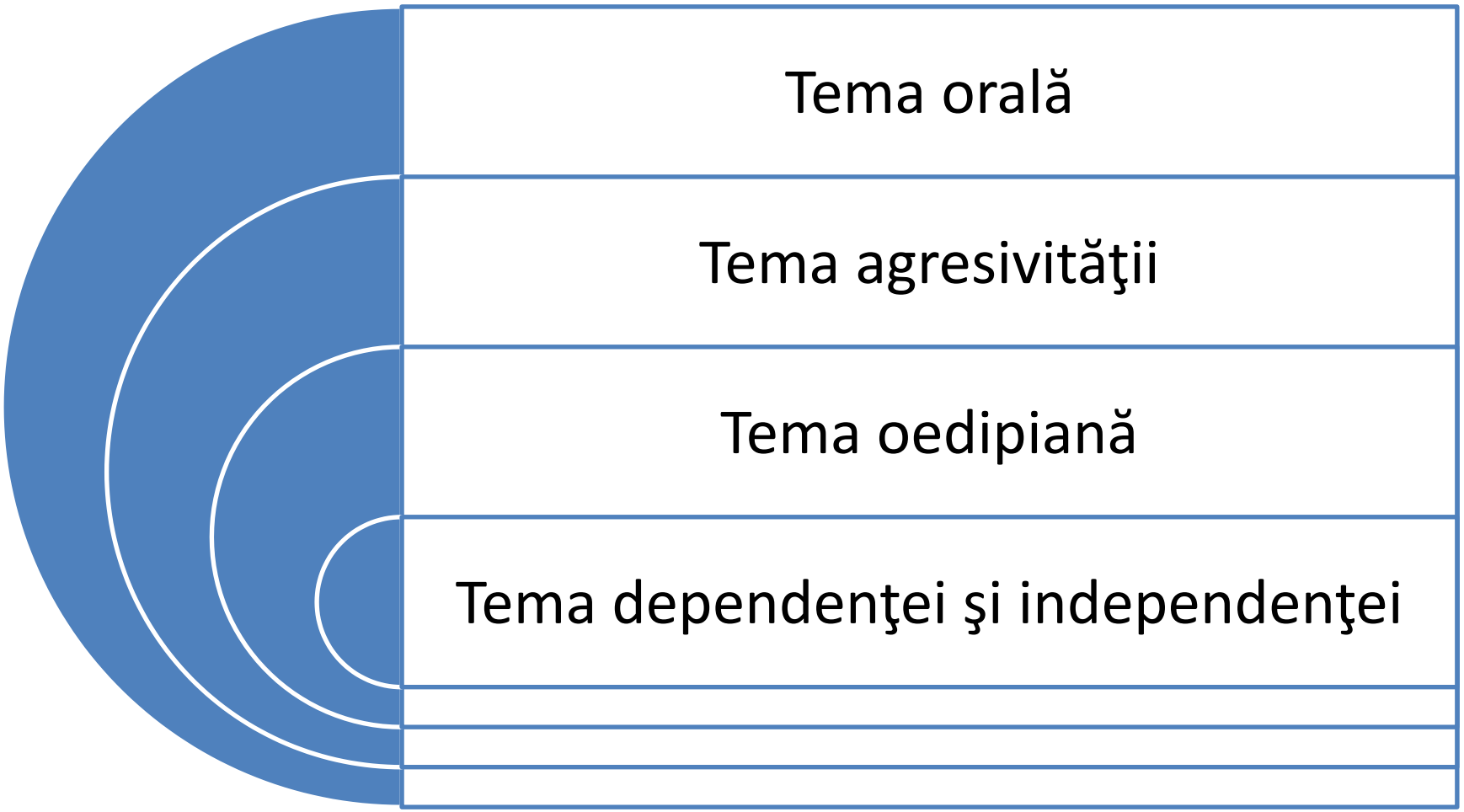
Tema orală
Tema agresivităţii
Tema oedipiană
Tema dependenţei şi independenţei

Teme mai puţin cunoscute

- sexe inversate;
- rivalitatea fraternă şi dorinţa de a fi copil unic;
- înlocuirea mamei cu o mamă ideală şi sentimentul de copil orfan;
- comportamentul punitiv/autopedepsire;
- sprijinul emoţional în familie (parental).

Tablou de analiză panoramică

- Tabloul de analiză a protocolului oferă o înşiruire panoramică a imaginilor sortate pe teme, care permite rezumarea rapidă a caracteristicilor esenţiale pentru fiecare imagine. Aceasta uşureaza demersul de analiză, făcându-l metodic, mai complex şi, în sfârşit, mai rapid în ceea ce priveşte corectarea.

Frontispiciul

- Structura sa corespunde unei familii dorite şi este important să-l confruntăm cu familia reală.
- Aceasta comparaţie este facilitată prin observarea fraţilor, a vârstei fiecăruia, a sexului pe care îl vom scrie dedesubtul grupei de animale.

TABLEAU D'ANALYSE PANORAMIQUE
DES AVENTURES DE PATTE NOIRE
Marie-Claire COSTES

Nom du sujet : ..... Examen fait par : .....
Date de naissance : ..... Date de l'examen : .....
Age : ..... Classe (éventuellement) : .....
Motifs de l'examen : .....
.....
Comportement pendant l'examen : .....
Résultats à d'autres épreuves (QI) : .....

COMPOSITION DU FRONTISPICE

COMPOSITION DE LA FAMILLE RÉELLE

– .....
– .....
– .....
– .....
– .....

CONSIGNES : Reporter le rôle, l'âge et le sexe de chacun des protagonistes.
Souligner, s'il y a lieu, l'inversion des images parentales.
Noter en dessous la composition de la famille réelle, et souligner l'âge et la place du sujet.
Indiquer les originalités dans la composition du groupe.

- **Dinamica testului şi succesiunea imaginilor** sunt elemente ce necesită a fi luate in consideraţie. Putem să le scoatem în evidenţă *înconjurând cu un cerc imaginile povestite şi reînnodându-le într-o structură* pentru a releva dinamica testului. Acest grafism este interesant în cazul protocoalelor scurte sau medii, care conţin de la două până la aproximativ şapte imagini.

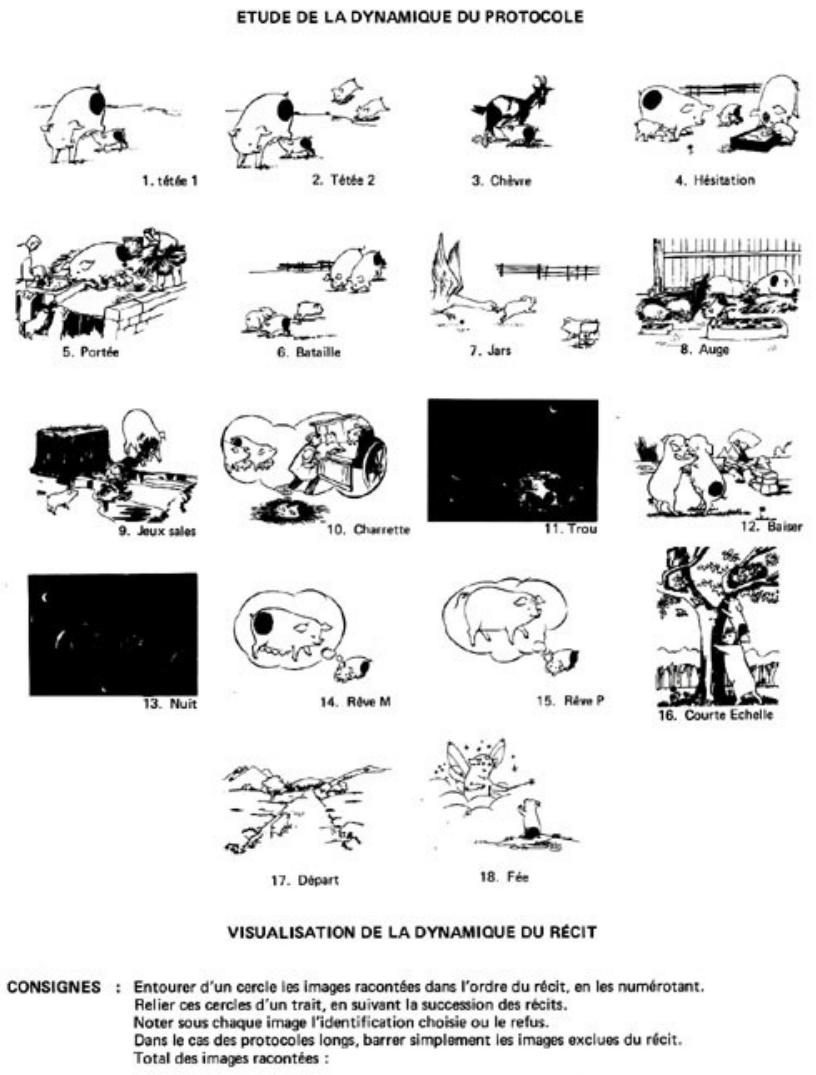
ETUDE DE LA DYNAMIQUE DU PROTOCOLE
1. tétée 1
2. Tétée 2
3. Chèvre
4. Hésitation
5. Portée
6. Bataille
7. Jars
8. Auge
9. Jeux sales
10. Charrette
11. Trou
12. Baiser
13. Nuit
14. Rêve M
15. Rêve P
16. Courte Echelle
17. Départ
18. Fée
VISUALISATION DE LA DYNAMIQUE DU RÉCIT
CONSIGNES : Entourer d'un cercle les images racontées dans l'ordre du récit, en les numérotant.
Relier ces cercles d'un trait, en suivant la succession des récits.
Noter sous chaque image l'identification choisie ou le refus.
Dans le cas des protocoles longs, barrer simplement les images exclues du récit.
Total des images racontées :

Recomandări pentru studiul marilor teme

- Dacă imaginea figurează firesc în poveste, notăm semnul ACC (pentru acceptată) în prima coloana intitulată „Poveste”, sau non ACC, daca ea este absentă în poveste;
- Se indică, după aceea, în cea de-a doua coloană intitulată „Alegere”, dacă această imagine reprezintă o imagine plăcută sau neplăcută, în timpul anchetei, prin simbolurile P sau non P, cu numărul ei în ordinea preferinţelor;
- În cea de-a treia coloană, „Identificări”, se rezumă, înainte de toate identificarea prin două semne: ASS, pentru a indica faptul că subiectul îşi asumă situaţia reprezentată prin imagine (sau nonASS în caz de refuz).

An°1 : la + aimée
Non A n°1 : la - aimée

ETUDE DES GRANDS THEMES

TITRE DE L'IMAGE	RÉCIT	ENQUETE				REMARQUES
	IMAGE	CHOIX		IDENTIFICATION		– 3 Non A ou 3 A – Réactions affectives – Expression des défenses – Originalités . . .
	Acc. Non acc.	A n°	Non A n°	Ass. à qui	Non ass. Esquive	
I. ETUDE DU THEME ORAL						
Tétée 1						
Tétée 2						
Chèvre						
Hésitation						
Portée						
Images ajoutées						
II. ETUDE DU THEME DE L'AGRESSIVITÉ						Mode sadique oral
Bataille						
Jars						– Sexe Oie-Papa ou Oie Maman.
Images ajoutées						
Auge						Mode sadique anal
Jeux sales						
Images ajoutées						
1. Agressivité contre la Fratrie						Rivalité fraternelle
Tétée 1						
Tétée 2						
Bataille						
Jars						
Charrette						
Portée						
Images ajoutées						
2. Agressivité contre les Parents						
Jeux sales						
Auge						
Images ajoutées : cf. le frontispice						
cf. le thème œdipien : ci-après						Rivalité œdipienne
Chèvre (mère idéale)						
3. Thème de la Culpabilité						Agressivité contre soi
Charrette						
Jars						
Trou						
Thème de la Tache Noire						Succession après Thèmes

CONSIGNES : Noter les informations concernant la présence de l'image dans le récit, son numéro d'ordre, son éventuelles d'après les abréviations et explications de la notice.

ETUDE DES GRANDS THEMES

TITRE DE L'IMAGE	RÉCIT	ENQUETE				REMARQUES
	IMAGE	CHOIX		IDENTIFICATION		
	Acc. Non acc.	A n°	Non A n°	Ass. à qui	Non ass. Esquive	
III. ETUDE DU THEME OEDIPIEN						
Baisers	.....	.....	.....	.....	.....	
Nuit	.....	.....	.....	.....	.....	
Rêve Mat	.....	.....	.....	.....	.....	
Rêve Pat	.....	.....	.....	.....	.....	
Images ajoutées	.....	.....	.....	.....	.....	
IV. ETUDE DU THEME COMPLEMENTAIRE : Dépendance ou Indépendance						
Départ	.....	.....	.....	.....	.....	
Charrette	.....	.....	.....	.....	.....	
Images ajoutées	.....	.....	.....	.....	.....	
V. AUTRES RELATIONS AVEC LES IMAGES PARENTALES Thème du Père Nourricier						
Cf. images orales	.....	.....	.....	.....	.....	
Courte Echelle	.....	.....	.....	.....	.....	
Images ajoutées	.....	.....	.....	.....	.....	
QUESTIONS FINALES						
Affinité avec	.....	.....	.....	.....	.....	
Valorisation principale (qui, pourquoi)	.....	.....	.....	.....	.....	
ou Dévalorisation	.....	.....	.....	.....	.....	
Avenir de PN	.....	.....	.....	.....	.....	
QUALITÉ DES SOUHAITS A LA FÉE :						
1er vœu	.....					
2e vœu	.....					
3e vœu	.....					

classement lors de l'enquête en image, aimée ou non, l'identification assumée ou non, et les remarques

ETUDE QUANTITATIVE

RELEVER LES IDENTIFICATIONS A :	**TOTAL**	**RAPPEL DES NORMES ET CRITERES**
– Patte Noire, en distinguant qualitativement les identifications positives et les identifications négatives.	.....	6 à 7 au total
– Relever une valorisation narcissique particulière si les identifications à Patte Noire sont excessives.	.....	Plus de 10
– Identification à un petit Blanc actif, (Départ).	.....	Rare
– Faire le total des identifications d'esquive en distinguant celles qui se font :		
aux petits Blancs	.....	3 ou 4
au Puissant	.....	1
à Personne.	.....	2
– Les esquives diverses (à une fleur, à la lune...).	.....	
– Total des identifications :		
au Père	.....	2 pour un G
à la Mère.	.....	2 pour une F

Si le total est excessif, cf. Tome II, p. 97.

– L'identification inversée :

Poser, sans effectuer, le rapport des identifications à :

PN	fille,	mère,	petit blanc fille,	chèvre
PN	mâle,	père,	petit blanc mâle,	le Fermier

Voir critères dans la notice, et interprétation dans Tome II, Chap. IV entier dont, p. 229, La règle des identifications dominantes.

RÉSUMER ICI BRIEVEMENT :

– LES THEMES FRANCS

– LES THEMES MASQUÉS

– LES THEMES ORIGINAUX, parmi lesquels : Patte Noire orphelin, Patte Noire enfant unique, famille sans parents, la mère idéale, le père Nourricier, le thème des deux mères (rare), divers . . .

(Préciser la force de ces thèmes, en particulier s'ils sont constants ou corrigés au cours du récit).

•Imaginea preferată reprezintă situaţia cea mai sugestivă pentru subiect. Atracţia pentru o imagine dovedeşte că tema îl priveşte pe subiect şi îl atinge îndeaproape, chiar daca această atracţie este însoţită de afecte negative care bulversează subiectul şi se disting în timpul anchetei.

Identificările de tendinţă

• Se notează în cea de-a treia coloană destinată identificărilor, în faţa imaginii analizate şi în răspunsul la întrebarea: „Asumată, şi prin cine?” Aici răspunsul îl desemnează cel mai des pe Lăbuţă Neagră, dar această ultimă precizare este necesară din cauza posibilităţii de identificare cu micul Alb, şi ambiguităţii ei.

Identificările de evitare (eschivă)

• Ele sunt însoţite în genere de o profundă blamare a tendinţei; ele se regăsesc astfel asociate imaginilor neplăcute.

•Copilul face uz de această facultate de a scăpa de angoasă şi se identifică în cele 20% din cazuri cu *un mic Alb iresponsabil*, în timp ce eroul Lăbuţă Neagră se zbate într-o situaţie critică, se cufundă în blamarea pulsiunilor lui agresive sau a elanurilor lui erotice.

Alte atitudini defensive ale subiectului:

- Evocarea unei teme poate evoca un anumit acces de afecte dezagreabile de care subiectul se apără prin maxima evitare a imaginii care nu este povestită, prin respingerea ei printre imaginile Neplăcute şi, în fine, prin refuzul de a se implica în povestire.

Bibliografie

- Anzieu, Didier, Chabert, Catherine, *Metode proiective*, trad. Nicoleta Dascălu, Editura Trei, 2010.
- http://psyscolair.free.fr/Test_PatteNoire-analyse/
- http://psyscolair.free.fr/Test_PatteNoire-test/
- http://psyscolair.free.fr/Test_PatteNoire-planches/
- http://psyscolair.free.fr/Test_PatteNoire-depouillement/